

Istnieje
od 1965

FORUM

N A J C I E K A W S Z E H I S T O R I E Ś W I A T A

nr 19 (8.09.2023)

Cena 12,99 zł (w tym 8% VAT)

1965–2023

Ostatnie wydanie

ISSN 0015-8402
nr 19 (2756) rok LXI Nr indeksu 368207 PL ISSN 0015-8402
USA 4,6 USD, Srebrá Euro 2,9 euro, Wielka Brytania 2,5 GBP

W NUMERZE:

- WYŚCIG DO KSIĘŻYCA Ile złota na Srebrnym Globie? • GANGI EKWADORU Wzorcowe narkopaństwo • OKO W OKO Z UFO Kto nie spotka spodka • ZOSTAWIĆ KALIFORNIĘ Wypaleni strażacy • SYRYJCZYK TUŁACZ W służbie Ukrainy • CZEKAJĄC NA ŚLEDZIKA Dom samotnych fok • ŚMIEĆ CZY BYĆ? Zanim wyrzucisz ciuch • W OBRONIE WŁASNEJ Jestem gliną, zabiłam glinę • CNOTA NUT SIĘ BOI Zagrali na nerwach talibom
- ANNE APPLEBAUM Niszczyciel Putin • BOSKA EKSTAZA Dlaczego przyjdzie zima

POLITYKA

WYDANIE SPECJALNE NR 04/2023
CENA 16,99 zł (w tym 8% VAT)
INDEKS: 381-055

ARTSALON

PRZEWODNIK PO POLSKICH GALERIACH SZTUKI I WYSTAWACH

Nº1

TWIERDZA HAND MADE

Dom pracy twórczej w Chile. Monumentalny obiekt z betonu, dzieło architektów wizjonerów.

NIELUDZKA SZTUKA

Sztuczna inteligencja jako ulepszona wersja pędzla. Czy pozbawi nas kreatywności?

KULISY WYSTAW

Kuratorzy galerii i muzeów o nowych wyzwaniach w swojej pracy.

MIEDZIANKA DLA ODWAŻNYCH

Wieża działań artystycznych. Budynek poświęcony historii pogórniczego miasteczka.

Do kupienia w dobrych kioskach i na sklep.polityka.pl

**PRZEWODNIK PO POLSKICH
GALERIACH SZTUKI I WYSTAWACH**

Szanowni Państwo! Drodzy Czytelnicy!

Czuję się bardzo nieswojo, pisząc do Was po raz ostatni. Wciąż nie potrafię pogodzić się z tym, że nasza wspólna przygoda dobiega końca.

Niemniej to prawda. Coś się nieodwołalnie skończyło, FORUM przestaje się ukazywać. Pokonała nas inflacja, szalejące ceny papieru, kryzys na rynku reklamy prasowej. A przede wszystkim koniec epoki prasy drukowanej. Sprzedaż egzemplarzy FORUM stale się kurczyła, tak że nie pokrywało to – naprawdę skromnych! – kosztów wydawania pisma. Tym większa jest nasza wdzięczność dla tych kilku tysięcy czytelników, którzy pozostali z nami do końca, co dwa tygodnie kupując naszą gazetę i utwierdzając nas w przekonaniu, że ta praca ma sens. Dziękujemy!

Jest mi bardzo smutno i wiem, że Państwu też jest smutno. Piśmienice do nas: „Ze smutkiem i niedowierzaniem przyjąłem decyzję o zamknięciu naszego FORUM!”, „Mam nadzieję, że wróćcie!”, „Nie wyobrażam sobie życia bez FORUM, to była jedyna gazeta, jaką czytałam”, „Byłam z Wami od 1978 roku, nie opuściłam żadnego numeru”, „Szkoda, wielka szkoda, znika najlepsze pismo na rynku” czy wreszcie „Jestem od FORUM uzależniona, to nie może być prawda!”.

Po dziesięciu latach pracy, z czego ośmiu na stanowisku naczelnego, dobrze jest usłyszeć takie słowa. Dają pewność, że warto było robić to, co robiliśmy.

Dekada mojej pracy dla FORUM to tylko krótka epoka w wieletoletniej, burzliwej historii pisma. Gazeta powstała w 1965 roku, w czasach żelaznej kurtyny była jedynym w Polsce legalnym źródłem oferującym tak szeroki – choć oceniany – dostęp do informacji z prasy zachodniej.

Od 2001 r. wydawcą FORUM była „Polityka”. Pismo odeszło od czarno-białego formatu gazetowego i przyjęło formułę ilustrowanego tygodnika opinii, prezentującego artykuły, publicystykę i wywiady ze światowych mediów, zarówno „papierowych”, jak i elektronicznych. W 2013 r. narodziło się nowe FORUM: dwutygodnik opowiadający najciekawsze historie świata. Wciąż otwarci na doniesienia prasowe z innych krajów, staraliśmy się pokazywać ludzkie losy, dramaty i kariery na tle burzliwych wydarzeń współczesności.

W tym miejscu chciałbym się pokłonić mojemu poprzednikowi, Jackowi Mojkowskiemu, który był twórcą tej nowej formuły pisma. Z premedytacją piszę dokładnie te same słowa, których użyłem, witając się z Państwem osiem lat temu jako nowy redaktor naczelny. Niech to będzie symboliczna klamra spinająca moją wachtę na kapitańskim mostku FORUM.

Paweł Moskałowicz

Z szablą przeciw tyranii ← **12**
Lekcja z powstań

6 FOKUS

ECHA POLSKIE

12 Opór dla opornych.
Czego Niemcy mogą się uczyć od Polaków

WYDARZENIA

- 14 Przewrót w Gabonie.**
Pofrancuska choroba
- 16 Znikający ludzie.**
Kto widział turkmeńską opozycję?
- 18 Wyścig do Księżycy.**
Rywalizacja zamiast współpracy
- 20 Głosujcie na żywych.**
Krwawe wybory w Ekwadorze

O TYM MÓWI ŚWIAT

- 22 Klimatyczne wakacje.**
Czy turyści zmieniają plany?
- 26 Strajk w Hollywood.**
Komu urwał się film
- 28 Spodki z Pentagonu.**
Politycy kryją kosmitów

PROFILE

- 32 O nich się mówi:**
Kim Dzong Un
Rustem Umerow
Larsa Pippen
Olaf Scholz
Ruby Franke

LUDZIE

- 34 Keiko Kawano.**
Uśmiech w pięciu lekcjach
- 36 Dani Akiel.**
Z Syrii przez Moskwę do Ukrainy
- 38 Ivy Snitzer.**
Dałam brzuch Gwyneth Paltrow

REPORTAŻ

- 40 Partyzanci – gangsterom.**
Z marihuaną przez Amazonię
- 42 Nie pali się.**
Czym strażacy jadą do pracy
- 44 Ciuchy jak duchy.** Recykling to sztuka
- 46 Wyspy Sołowieckie.**
Wciąż najcieplej jest w barakach

Kraj więzień ←
Kto mu pomaga? **16**

Gangi rządzą ←
Między urną a trumną **20**

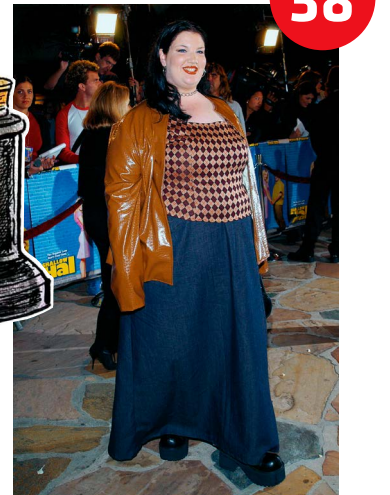
Lato katastrof ←
All inclusive **22**

Poprą Trumpa? ←
Stany anomalne **28**

Było grubo ←
Nie data ciała **38**

Uwaga na miny! ←
Życie bez maski **34**

Ale kino! ←
Czarny scenariusz **26**

40

► **Zielona granica**
W przenośni i dosłownie

44

► **Tutaj było wysypisko**
A będzie lumpeks

52

► **Nazwisko: Czeluskin**
Stan cywilny: kawaler

66

► **Nie ma pokoju...**
... bez Ukrainy

46

► **Kto tu zostanie?**
Nie widzę!

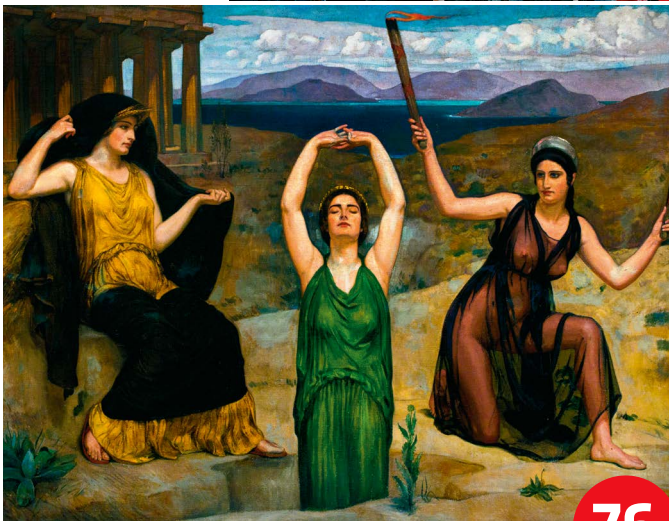
► **Jak młody bóg**
Wiecznie żywy

56

76

► **Były tańce i śpiewy**
Ale nie tylko...

5 września 2023 r. zmarła nasza redakcyjna koleżanka

Hanna Hartwig

Odeszła wraz ze swoim ukochanym pismem,
z którym była związana od zawsze.

Joasi składamy najserdeczniejsze wyrazy współczucia.

Przyjaciele z FORUM

50 Morze na pustyni.

Fatamorgana
czy fotowoltaika?

52 Ratujmy foczki!

Bez opieki zginą

FOTOSTORY

54 Bezpieczny port.

Woody Allen znów
w Wenecji

OBYCZAJE

56 Kult Stalina.

Teraz także w cerkwi

60 Piekło Meksykanek.

Skazane na samoobronę

64 Coś tu nie gra.

W Afganistanie
płoną instrumenty

ROZMOWA

66 Anne Applebaum.

Co zostanie po Putinie

69 Dmitrij Głuchowski. Rozlicza

rosyjską inteligencję

KOMPAS

72 Czy znasz Litwy brzeg?

Gdzie morze nie zamarza

HISTORIA

76 Misteria eleuzyjskie.

Dożynki ściśle tajne

80 MIKROFORUM

O tych krajach piszemy:

AFGANISTAN (s. 64) **BRAZYLIA** (s. 40)

CHILE (s. 44) **CHINY** (s. 18) **EKWADOR** (s. 20)

ESTONIA (s. 36) **FRANCJA** (s. 14, 22)

GABON (s. 14) **GHANA** (s. 44) **GRECJA** (s. 22,

76) **INDIE** (s. 18) **JAPONIA** (s. 18, 34)

KOLUMBIA (s. 40) **LITWA** (s. 72) **MEKSYK** (s. 60)

NIEMCY (s. 12, 69) **PAKISTAN** (s. 44)

POLSKA (s. 12, 66) **ROSJA** (s. 12, 16,

18, 36, 46, 52, 56, 66, 69) **SYRIA** (s. 36)

TURKMENISTAN (s. 16) **UKRAINA** (s. 12, 36)

USA (s. 18, 22, 26, 28, 38, 42, 50, 66)

USA

Taneczny maraton

To nie Rio i nie karnawał, lecz wielkie święto Karaibów na nowojorskim Brooklynie. Tańce, parady i zabawy trwały nieprzerwanie przez siedem godzin od poniedziałkowego poranka. Najtwardsi imprezowicze zaczęli świętowanie już o godzinie szóstej rano. Tradycja parady sięga lat 20. XX wieku, kiedy imigranci z Karaibów zaczęli organizować pierwsze prywatki – początkowo na Harlemie.

HISZPANIA

Wytwórnia keczupu

Okolo 15 tys. ludzi spotkalo się w hiszpańskim miasteczku Buñol, by jak co roku obrzucać się pomidorami. W bitwie zużyto 120 ton tych owoców, a właściwie – z botanicznego punktu widzenia – mięsistych jagód. Tradycyjna La Tomatina odbywa się zawsze w środę ostatniego tygodnia sierpnia.

父權思維

期待男生
有男生的樣子

TAJWAN

Mamy w natarciu

Chociaż wybory prezydenckie i parlamentarne na Tajwanie są zaplanowane dopiero na początek przyszłego roku, to jednak już teraz czuć, że głosowanie zbliża się wielkimi krokami. Bój będzie bardzo zacięty, ponieważ głosy wyborców rozkładają się mniej więcej po równo między główne partie polityczne. Tym razem Tajwańczycy oczekują, że kandydaci pokażą im coś więcej niż wizję polityki wobec Chin. To okazja dla małych ugrupowań, takich jak partia mam zwana Koalicją Obasang (na zdjęciu), by uczulić wyborców na swoje postulaty. W tym przypadku chodzi o równość płci, problemy rodziców oraz sprawiedliwość ekologiczną.

平等聯盟
Equality Party

我是
家庭妻

主管級職務
女性佔比
僅30%
♂♂♂♂♂♂♂♂♀♀♀

兩性薪資
差距達20%